UNIVERZITA KARLOVA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Téma práce :	**Problémy trestního soudnictví nad mládeží**
Autor :	**David Vincík**
Vedoucí diplomové práce:	**JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.**
Oponent :	**JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.**
Rozsah práce:	**81 stran**

1. Charakteristika tématu:

Téma trestní odpovědnosti mládeže a soudnictví nad mládeží považuji za jedno z nejobtížnějších diplomních témat, která jsou standardně zadávána. V prvé řadě pro diplomanty představuje obtížný úkol samo studium a pochopení nepřehledné právní úpravy, v níž se konfúzně prolínají rozmanité materiální i procesní fenomény. Při výkladu jednotlivých institutů činí obtíže vztah k obecné úpravě v trestním zákoníku, ale i k právu občanskému. Jsou zde četné a komplikované odchylky trestního práva mládeže v oblasti trestního řízení, podmínek trestní odpovědnosti i sankcionování. Nemenším problémem je spletité prolínání různých forem opatření, která se ukládají dětem a mladistvým. Vedle úskalí pozitivní právní úpravy se od diplomanta vyžaduje pochopení obecných principů sociální prevence. Řešitel se neobejde bez znalosti kriminálně psychologických a kriminologických konceptů (např. teorie etiketizace/stigmatizace, teorie sociálního učení atd.). Autor předložené práce si byl obtížnosti tématu vědom a řešení diplomního úkolu věnoval nadstandardní pozornost a úsilí. Výsledkem není jen analýza vybraných aktuálních otázek, ale zdařilá syntéza, která zkoumanou problematiku komplexně představuje.

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce:

Tématická roztříštěnost zkoumané materie klade poměrně vysoké nároky na strukturu výkladu. Zatímco u jiných diplomních témat se struktura práce podává z dikce zákona, typových znaků trestného činu nebo z tradovaného pojetí v právní nauce, téma soudnictví nad mládeží se jednoduché systematice vymyká. Přehledná a logická struktura práce Davida Vincíka svědčí o tom, že diplomant velmi dobře pochopil metodu odborného výkladu; totéž se ostatně týká i dalších formálních náležitostí a stylistické úrovně práce. Autor postupuje od vymezení základních pojmů, všeobecné kriminologické úvahy a přes historický úvod k jednotlivým podmínkám trestní odpovědnosti mladistvého. V další části diplomant obrací pozornost k principům sankcionování a k opatřením ukládaným mladistvým. Poté následuje část procesní, v níž jsou detailně rozebrány významné odchylky oproti standardnímu trestnímu procesu. Autor zde zkoumá roli jednotlivých subjektů řízení, jako je orgán sociálně- právní ochrany dětí, probační a mediační služba, postavení zákonného zástupce či opatrovníka mladistvého. Zvláštní exkurzy jsou věnovány odklonům v řízení proti mládeži a otázkám řízení ve věcech dětí mladších patnácti let.

Již ze struktury práce je patrná škála využívaných metod – zejména jde o analýzu, kdy autor poznává předmět svého zájmu detailním rozborem jeho dílčích prvků. Zároveň se však uplatňuje i

přístup holistický – autor je s to představit zkoumanou materii jako určitý systém a poukázat na vnitřní vztahy v něm. Z textu je patrná hermeneutická zdatnost autora, který chápe složité souvislosti a zamýšlí se nad nepravidelnostmi a výjimkami. I tam, kde autor používá spíše popisnou historickou metodu, dokáže označit klíčové vývojové události, které vedly ke změnám v chápání trestní odpovědnosti mládeže. Práce zaujme širokou pramennou základnou, kdy autor čerpá nejen z reprezentativního výběru odborných statí, ale také z množství soudních rozhodnutí. Judikaturu autor nevyužívá stylem mechanické kompilace, ale promyšlené analýzy a syntézy. Diplomant dále projevuje značnou zdatnost při exegezi právních předpisů, kde dokáže využívat např. i náročnou metodu historického a teleologického výkladu. Je rovněž s to využívat metody komparace a specifikace.

Kriminalitu mládeže autor chápe jako svébytný sociálně patologický jev, u nějž je třeba se zabývat přesahy např. i do oblastí dětské psychologie a pedagogiky. V tomto rámci autor velmi zajímavě přibližuje důvody přijetí zákona č. 218/2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen „ZSVM“). Poukazuje mimo jiné na kontext velkého nárůstu kriminality mládeže v 90. letech 20. stol. Za jedno z východisek nového systému soudnictví nad mládeží považuje principy tzv. restorativní justice. Důraz klade na osvětlení vztahu ZSVM a obecné úpravy v trestním zákoně a v trestním řádu.

V dalším hmotněprávním výkladu autor mj. srozumitelně přibližuje spor právní nauky o charakter tzv. rozumové a mravní vyspělosti mladistvého. Diplomant se ztotožňuje s názory autorského kolektivu Jiřího Jelínka, jenž v rozumové a mravní vyspělosti spatřuje samostatnou podmínku trestní odpovědnosti, stojící vedle příčetnosti a minimálního věku. Autor vysvětluje i možné kolize nepříčetnosti v důsledku duševní poruchy a chybějících rozpoznávacích či určovacích schopností v důsledku rozumové a mravní nezralosti. Diplomant v předložené práci dále velmi zdařile pojednává o náročných otázkách zániku trestní odpovědnosti mladistvého, kde se setkáváme s řadou komplikovaných odchylek. Oceňuji např. podrobné zamyšlení autora nad podmínkou „dobrovolnosti“ i otázkou následků provinění v případech účinné lítosti. Autor promýšlí specifika případů, kdy bylo úsilí mladistvého o odstranění nebo nápravu následků neúspěšné. Z textu je patrné, že autor správně pochopil principiální rozdíly v pojetí trestní odpovědnosti dospělých a mladistvých (Tatstrafrecht vs. Täterstrafrecht).

Pokud jde o systém trestních sankcí, autor zde vychází ze zamyšlení nad obecným účelem zákona a opatření dle § 1 a § 9 ZSVM. Akcentuje sociální ochranu mladistvého (lex succurrit minoribus). Autor si je vědom hodnotových dilemat v této oblasti, jde-li o velmi závažná provinění (malitia supplet aetatem). Zdůrazňuje dále větší flexibilitu při ukládání sankcí mladistvým, která lze ještě před započetím jejich výkonu nebo v jeho průběhu za určitých podmínek změnit nebo zrušit i z rozhodnutí státního zástupce (srov. § 15 a § 20 odst. 2 ZSVM). Velmi obtížnou látku ohledně jednotlivých typů opatření diplomant rozebírá s bystrým porozuměním, což se projevuje i způsobem, jímž charakterizuje vzájemné vztahy těchto opatření. Vyzdvihnout zaslouží schopnost právní analýzy autora ohledně velmi nepřehledné úpravy upuštění od uložení trestního opatření.

V textu věnovanému trestnímu řízení autor zajímavě přibližuje např. obsah povinnosti zjišťovat tzv. poměry mladistvého. Je dobře patrné, že znalost autora tu jde nad pouhou učebnicovou materii, ale je obeznámen i s praktickými aspekty činnosti probačních úředníků. Vůbec pozornost věnovaná Probační a mediační službě patří k velkým kladům práce, neboť řešitelé tohoto diplomního úkolu obvykle tuto oblast spíše zanedbávají. Totéž se týká např. i pasáží předložené práce věnovaných nárokům na odbornou přípravu soudců. Z ryze procesních otázek diplomant vybírá např. trvale aktuální otázky místní příslušnosti a společného řízení, a to ve světle relevantních rozhodnutí Nejvyššího soudu. Velmi dobré analytické schopnosti autor prokázal při zkoumání postavení dalších subjektů trestního řízení proti mladistvému, kde přibližuje i řadu náročných procesních úskalí, např. jde-li o běh lhůt. Náležitá pozornost je věnována ochraně základních práv mladistvého, včetně formálního práva na obhajobu. Tu se autor do detailů zabývá i některými konfuzními situacemi, jde-li o zajištění obhájce mladistvému. Velmi soustředěně zpracována je i trvale aktuální a náročná problematika ochrany osobních údajů mladistvého.

Z dalších otázek diplomanta velmi zaujaly problémy řízení proti dětem mladším patnácti let. Zde autor spatřuje určitý deficit v oblasti ochrany společnosti, pokud se dítě dopustilo činu jinak trestného jako zvlášť závažný násilný zločin. Autor vyjadřuje skepsi ohledně účinnosti ochranné výchovy v těchto případech. De lege ferenda navrhuje možnost přezkoumat psychický stav dítěte po dovršení osmnácti let věku a možnosti uložení dalších ochranných opatření.

3. Shrnutí:

Jde o výbornou práci motivovaného posluchače s detailními znalostmi platného práva a solidním přehledem v oblasti trestněprávní nauky. Práce je vzorná i po stránce formální.
Pro ústní obhajobu navrhuji, aby autor stručně shrnul své nejzajímavější poznatky. Může shrnout své závěry, pokud jde o přísnost trestních opatření, konkrétně maximální hranice trestní sazby. Dále by se kandidát mohl zamyslet nad specifiky posuzování duševního stavu mladistvého či dítěte mladšího 15 let.

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. <u>Doporučuji k obhajobě</u>.

5. Navržený klasifikační stupeň: **1 (výborně)**

V Praze dne 14. prosince 2018

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

vedoucí diplomové práce